

AZ ELBESZÉLŐ KOSZTOLÁNYI

1. korszak

- Arany János hatására ír
- dekoratív ábrázolásmód
- objektív kívülállás
- nem fűrkészzi a jelenségek okait

2. korszak

- I. vh. hatása
- hangja megváltozik, válság
- egyre többször jelenik meg az értékek szembeállítása
- cselekvések igazi okait akarja megmutatni
  - freudizmus
  - lélektani regények

Édes Anna

- 1926
- lélektani regény → megjelenik, de nem fejti ki
hiányos marad
- társadalmi regény → közösség: életmód – válság
- szolga motívuma: szolgasors művészeti megjelenítése
- öntudatlan lázadás → lélektani képlete: Vizyk felé kivetíti mindenkit a bántást, amit kapott

= PROJEKCIÓ

közvetlen kiváltó ok:

Jancsi Moviszternével
táncol és megcsókolja a
nyakát

felszínes, frázisos ábrázolásmód → megalázásba helyezi Annát
- elveszik mindenét
- szóval bántják, becsmérik → rajta kívül senkit

kiszolgáltatott
helyzet

Annáról nem
tudjuk, mit
gondol

- elfojtott indulat
- leksi örlődés
- Édes Anna később jelenik meg (mint Molierre: Tartuffe)
  - Kosztolányi igyekszik bemutatni azt a teret, ahová a lány csöppen
    - társadalomrajz
    - bérház

Balzac: Goirot apó

- Édes Anna az új évszázad gyermeké
- világ idegen számára
- romlatlan falus lány, aki a városba kényszerül
- Patikárius Jancsi ♥
  - Anna meglátja a szépséget
  - boldogság reménye
- Miért Édes?
  - regény végén, Moviszter szerepével kapunk választ
  - édes, bájos, ártatlan parasztlány, aki ügyesen végzi munkáját, érhető kitörése a kegyetlen Vizykkel szemben
- gyilkos/áldozat?
  - mindenki beszél róla
  - Moviszter szerint krisztusi szerepvállalás
    - más bűnéért való áldozat
    - Moviszter is

humánus, felismeri Anna értékeit ↔ TÁRSADALOM

- lélektan → mindenkinnek van vmi problémája
- Vizy
  - hogyan juthatna magasabbra
  - státuszmegszállott, karrierista
    - ↳ próbál megfelelni a státuszának
- Vizyné
  - meghalt a gyermeké
  - minden cselédben a gyermekét látja
  - gondja van a cselédekkel
  - Annát terrorizálja
- Moviszter
  - munka és megértés
  - tiltakozik az embertelenség ellen
  - idéten, ostoba figurának tartják
  - megértés, szeretet, részvét az emberek iránt

Esti Kornél

- lélektaniság
- Freud (és Jung)
  - ↳ tudatos és tudatalatti összekapcsolása
- Csáth Géza novelláiban hasonló
  - ↳ Kosztolányi unokatestvére
- összefüggés néha nem teljes
- összefüggés tagadása
- nem úgy kifejtettek, hogy egyértelmű legyen kohézió
- pl.: hosszú folyosó, törött tükrök nincs megmagyarázva
- külső és belső világ

PROJEKCIÓ: kivételtelen belső monológ: Esti Kornél saját gondolatait vetíti ki	<ul style="list-style-type: none"> - szakadozott - belső kivetítése 	} lírájában nem jelentős
→ művészet és valóság egymáshoz képest létezik (lírában is)		
→ Kosztolányi alteregója		
→ emberi lét megmagyarázója		
○ irodalmi alapok: Dante – Isteni színjáték, Vergilius		
→ stílus: humor, ironia, könnyed		
→ szubjektum jogá		
→ emberi méltóság		
→ gondolatok kavargása		
→ nyelv korlátolsága	<ul style="list-style-type: none"> - Wittgenstein – nyelvelmélet - nyelv korláta = világ megismerésének korlátai 	
→ értékek		
○ kultúra		
○ szülőföld		
○ nyelv, anyanyelv		
○ emberi kapcsolatok		
○ szeretet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>nehezen érhetők el az ember számára</u> 	